

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

حوزه حیاتی در سیاست جهانی

(ترجمه)

پرسش:

السلام علیکم ورحمة الله وبرکاته!

الله متعال شما را یاری نموده و خیر و برکت را با دستان شما و ما جاری نماید و همه‌ی ما را با خلافت دوم عزت بخشیده و از جمله‌ای شاهدان و سربازان آن قرار دهد!

موضوع: حوزه‌ی حیاتی در سیاست جهانی

دولت‌های بزرگ و مؤثر جهان معمولاً برای دسترسی به منافع خویش، دامنه‌ی کاری را مشخص نموده و آن را "حوزه‌ی حیاتی" نام‌گذاری می‌کنند. حزب نیز بعضی از سرزمین‌ها را برای خود به عنوان "مجال عمل" بر می‌گزیند و روی آن تمرکز دارد تا دولت اسلامی در آن برپا گردد.

پرسش‌ام این است که آیا خلیفه‌ای که این‌شاء‌الله خواهد آمد، برای دولت اسلامی "حوزه‌ی کاری" مشخصی برخواهد گزید تا برای انتشار اسلام به سوی جهان از طریق دعوت و جهاد آن را در اولویت قرار دهد؟ محمد عیاد

پاسخ:

وعلیکم السلام ورحمة الله وبرکاته!

الله سبحانه و تعالی به خاطر این دعای نیکی که برای ما نموده‌ای تو را برکت دهد و ما نیز در حقات دعای خیر می‌کنیم.

اصطلاح "حوزه‌ی حیاتی" که در پرسش مطرح نمودی برای هر دولت مؤثری در صحنه‌ی جهانی از اهمیت فراوانی برخوردار است. دولت خلافت، دولتی ایدئولوژیک و مبدئی بوده و دولتی است جهانی، نه داخلی؛ زیرا عقیده آن به دلیل این که عقیده انسانی است، عقیده جهانی نیز هست و نظام آن نیز به دلیل این که نظام انسانی است، نظام جهانی نیز هست، الله سبحانه و تعالی می‌فرماید:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِّلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا﴾

ترجمه: و ما نفرستادیم تو را؛ مگر برای تمام مردم به صفت مؤدبه و بیم‌دهنده.

رسول الله صلی الله علیه وسلم نیز در این زمینه می‌فرماید:

«أُعْطِيَتْ حَمْسًا لَمْ يُعْطَهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ قَبْلِي نُصِرْتُ بِالرُّعْبِ مَسِيرَةَ شَهْرٍ وَجُعِلَتْ لِي الْأَرْضُ مَسْجِدًا وَطَهُورًا وَأَيُّمَا رَجُلٍ مِنْ أُمَّتِي أَدْرَكْتَهُ الصَّلَاةَ فَلْيُصَلِّ وَأُحِلَّتْ لِي الْعَنَائِمُ وَكَانَ النَّبِيُّ يُبْعَثُ إِلَى قَوْمِهِ خَاصَّةً وَبُعِثْتُ إِلَى النَّاسِ كَافَّةً وَأُعْطِيَتْ الشَّفَاعَةَ»

ترجمه: به من پنج چیز داده شده که به هیچ یک از انبیای پیش از من داده نشده بود. از فاصله‌ای یک ماه راه دشمنانم از من هراس دارند، تمام زمین برای من پاک و قابل سجده قرار داده شده؛ پس هر فردی از امت من که وارد زمان نمازی می‌شود باید نماز را "در هر کجا که هست" اداء نماید، غنایم برای من حلال شده، انبیای پیش از من خاص برای اقوام خود فرستاده می‌شدند و من برای تمام انسان‌های جهان فرستاده شده‌ام و به من فرصت شفاعت کردن داده شده است.

هرچند دولت خلافت تمام جهان را برای پیش‌برد امور سیاسی و فعالیت خویش مناسب می‌داند؛ چنان‌چه در حدیثی که ابن ماجه در سنن خویش به نقل از ثوبان روایت نموده رسول الله صلی الله علیه وسلم می‌فرماید:

«زُوِيَتْ لِي الْأَرْضُ حَتَّى رَأَيْتُ مَشَارِقَهَا وَمَعَارِبَهَا وَأُعْطِيَتْ الْكَنْزَيْنِ الْأَصْفَرَ أَوْ الْأَحْمَرَ وَالْأَبْيَضَ يَعْنِي الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَقِيلَ لِي إِنَّ مَلِكَكَ إِلَيَّ حَيْثُ زُوِيَ لَكَ...»

ترجمه: اما این بدان معنی نیست که خطوطی را که دولت خلافت برای سیاست خارجی خود ترسیم می‌کند در قبال تمام دولت‌ها متساوی خواهد بود و به این معنی نیست که تمام مناطق جهان و دولت‌های موجود در آن توسط دولت خلافت به یک چشم نگریسته شده و به همه توجه یکسان صورت خواهد گرفت؛ بلکه طوری است که دولت خلافت بر اساس مصلحت دعوت و واقعیت‌های موجود سیاسی، اقتصادی و نظامی، برای خود "حوزه‌ی حیاتی" مشخص می‌کند و سعی می‌کند سیاست‌های خود را بیش‌تر و گسترده‌تر روی آن حوزه‌ای تشخیص داده شده، متمرکز نماید. این حوزه‌ی حیاتی با در نظر داشت اهداف، تغییر واقعیت‌ها و مصلحت دعوت، پیوسته تغییر می‌کند.

با مروری بر سیرت رسول الله صلی الله علیه وسلم و اصحاب بزرگوار وی رضی الله عنهم، روشن می‌شود که وی علیه اسلام پس از برپائی دولت در مدینه‌ی منوره، جزیره‌ی عرب را حوزه‌ی حیاتی دولت برگزید؛ سپس دیری نگذشت که پیروزی‌های فراوانی در این جزیره به دست آمد و بی‌درنگ در پیوند به آن، دایره‌ی حوزه‌ی حیاتی دولت گسترش یافت و اطراف سرزمین شام و عراق را نیز در بر گرفت. سپس خلفای راشدین آمدند و این حوزه را با انجام فتوحات پی‌درپی وسعت دادند تا مناطق شام، عراق، فارس، مصر، شمال آفریقا و سایر مناطق را در بر گرفت. به این ترتیب، حوزه‌ی حیاتی دولت خلافت، در پیوند به پیروزی‌هایی که دولت به دست می‌آورد و در پیوند به تغییر واقعیت‌های سیاسی و شرایط آن، تغییر می‌کند.

بنابراین، دولت دوم خلافت راشدین نیز در زمانی که به خواست الله سبحانه و تعالی برپا می‌گردد، از دولت نخست اسلام پیروی نموده و راه آن را ادامه خواهد داد؛ طوری که خطوط و استراتژی‌های مناسب با واقعیت‌های سیاسی موجود و شرایط آن ترسیم نموده و برای خود حوزه‌ی حیاتی را برخواهد گزید که متناسب با مصلحت دعوت و واقعیت‌های موجود باشد. این دولت برای حمل اسلام و نشر آن در جهان با رعایت این حوزه‌ی حیاتی که برای خود ترسیم نموده از اسباب و اسالیب لازم استفاده خواهد نمود. دولت بر اساس مصلحت دعوت و تغییر واقعیت‌هایی که به خواست و اراده الله متعال تغییر می‌کند، در مورد حوزه‌ی حیاتی خویش پیوسته تجدید نظر خواهد نمود. در کتاب "دولت اسلامی" در باب "سیاست خارجه‌ی دولت اسلامی" با در نظر گرفتن واقعیت‌های موجود توسط دولت در هنگام ترسیم راه کارها و اسالیب برای تحقق سیاست‌ها اشاره شده:

«بناءً مفكوره‌ی سیاسی که دولت بر آن بنیافته و روابط دولت اسلامی با سایر دولت‌ها و ملت‌ها را مشخص می‌نماید؛ همانا انتشار اسلام در میان آنان و حمل دعوت اسلامی به جانب آنان می‌باشد و طریقه آن نیز جهاد است. اما راه کارها و اسالیب را خود دولت وضع نموده و با استفاده از ابزار و وسایل لازم آن را به پیش می‌برد. به‌طورمثال، ممکن است با بعضی از دشمنان، توافق حسن هم‌جواری امضاء کند و با بعضی دیگر وارد جنگ شود. چنانچه رسول الله صلی الله علیه وسلم در نخستین ایام ورود اش به مدینه انجام داد. شاید هم در همان آغاز کار، بر علیه تمام دشمنان اش اعلان جنگ کند؛ چنانچه ابوبکر صدیق کرد و لشکریان مسلمان را هم‌زمان به عراق و شام فرستاد و یا هم برای مدتی، معاهده‌هایی را امضاء نماید، تا این‌که برای دعوت فضا سازی نموده و افکار عامه را متوجه آن نماید، کاری که رسول الله علیه السلام در معاهده‌ی حدیبیه انجام داد. ممکن است دولت بر اساس مصلحت دعوت با بعضی دولت‌ها معاهده‌های تجارتي امضاء کند و با بعضی دیگر نکند. ممکن است بر اساس خط مشی که برای دعوت ترسیم نموده، با برخی دولت‌ها روابط برقرار کند و با برخی دیگر نکند. ممکن است با شماری از دولت‌ها از اسلوب دعوت لفظی و تبلیغات استفاده نماید و با شماری دیگر از اسلوب افشای نقشه‌ها و جنگ سرد استفاده کند. به این ترتیب، دولت بر اساس لزوم دید مصلحت، نقشه‌هایی را ترسیم نموده و از اسالیبی مناسب با آن استفاده می‌کند؛ اما تمام این اقدامات به هدف نشر و پخش اسلام بر اساس طریقه‌ی نشر آن، که جهاد در راه الله سبحانه و تعالی می‌باشد، صورت می‌گیرد.» (نقل قول از کتاب دولت اسلامی)

برگزیدن "حوزه‌ی حیاتی" برای دولت، چیزی غیر از آن سخنی نیست که در کتاب دولت اسلامی از آن یاد شده.

سلام من را پذیرا باشید!

برادران عطاء بن خلیل ابورشته

۲۵ ذو الحجه ۱۴۴۰هـ

۲۶ آگست ۲۰۱۹م

ترجمه: عبدالله دانشجو